

AURENTINO ALONSO ARAUJO, deputado do Grupo Provincial Socialista na Deputación de Ourense, en base ao previsto na Lei de Bases Reguladora do Réxime Local, ó artigo 91 e 97, entre outros, da Regulación de Organización, Funcionamento e Réxime Xurídico das Entidades Locais e o Regulamento desta corporación presenta unha **MOCIÓN PARA ATENDER OS EFECTOS DO PECHE PROVISIONAL DA MINA DE PENOUTA E AVALIAR AS OPORTUNIDADES OFRECIDAS POLA ECONOMÍA DOS METAIS RAROS**.

O Tribunal Superior de Xustiza de Galicia (TSXG) vén de declarar nula a resolución administrativa da Xunta que permitiu a explotación da Mina de Penouta, en Viana do Bolo, principal referente do coltán na UE, nomeadamente no que concirne á extracción de niobio e tantalio, dous dos seus compoñentes. O TSXG acollera un recurso interposto por Ecoloxistas en Acción ao considerar insuficiente o estudo de afectación ambiental, que omitía o seu impacto na Rede Natura 2000. A explotación da mina xa estaba paralizada cautelarmente polo TSXG á espera de emitir a sentenza, asinada o 7 de xuño de 2024. O veredicto reflicte que a promotora, a canadense Strategic Minerals Europe Corp., non levou a cabo -nin a administración autonómica lle esixiu- "unha oportuna e adecuada avaliación sobre o espazo (protexido de) Pena Trevinca, limitándose a indicar que o proxecto non afecta a ningún espazo protexido". Porén, a Zona de Especial Conservación e a Zona de Especial Protección para as Aves que afectan a Pena Trevinca "atópanse a cero metros do enclave mineiro, constatándose que as masas de augas superficiais superan a normativa permitida para arsénico, mercurio, cadmio e chumbo", subliña a sentenza.

O TSXG estima acreditado "o impacto do po resultante de voaduras e movementos (de terras), así como gretas en vivendas e a afectación das augas destinadas para consumo humano, que motivou denuncias da empresa municipal de augas de Viana do Bolo, con actuacións da Confederación Hidrográfica Miño-Sil, Garda Civil e Comisaría de Augas". O tribunal, que alude a autos previos emitidos no mesmo senso, afirma que "as emisións e verteduras están a chegar á Rede Natura 2000, tanto por vertedura a leitos fluviais como por emisións atmosféricas". Deste xeito, considérase acreditada "a realidade do po que chega á vexetación e poboación lindeira da mina e, aínda que digan os demandados que realizaron medicións que conclúen un valor por baixo do límite establecido, estas non foron sistemáticas, ocultando máis do que revelan". A sentenza fala da existencia "de gretas nas vivendas por efecto das voaduras", que chegan a empregar toneladas de explosivos, e a presenza "de metais pesados en doses perigosas (...) que chegan á Rede Natura 2000 polos leitos fluviais contiguos", cun "efecto na poboación situada a 1,5 quilómetros da explotación".

En base ao principio de precaución, o TSXG entende que "non convén permitir a actividade ata que non se realicen os estudos que avalíen os niveis de metais". As verteduras procedentes da mina poden estar a causar "unha afección á saúde das poboacións que obteñen a súa subministración de auga potable de tributarios do arroio de

Treita das Cortiñas, así como dos pozos ou mananciais que a subministran á poboación de Penouta, contigua á explotación mineira, tratándose (...) de elementos extremadamente tóxicos que causan efectos crónicos pola súa bioacumulación no organismo". O informe de determinación dos niveis de referencia das augas superficiais e subterráneas na contorna da Mina de Penouta, elaborado pola Universidade da Coruña, "constata que os niveis desas substancias en varias masas de augas superficiais próximas á mina superan de forma alarmante os límites legais establecidos nas normas de calidade ambiental". Diante de semellantes incertezas o tribunal conclúe que "non pode autorizarse (a explotación)", xa que "os efectos da actividade mineira no medio ambiente son irreparables". A sentenza do TSXG non é firme e cabe presentar recurso de casación diante do Tribunal Supremo.

É un feito a importancia da Mina de Penouta para a economía da comarca de Viana, dependendo directamente da súa actividade un total de 129 familias, así como empresas auxiliares e de servizos, estimando os sindicatos que se crean até tres postos indirectos por cada traballador da explotación. Alén do impacto directo na economía da zona e dos impostos e taxas que a concesionaria está obrigada a pagar, a administración autonómica, que dispón en exclusiva das prerrogativas en materia mineira, nunca tomou en consideración o auténtico alcance pecuniario e o potencial da explotación. A Xunta non albiscou as oportunidades futuras de contar cunha explotación de coltán que aporta recursos de elevado valor engadido, tan cobizados pola industria, apuxada a ser fonte de prosperidade para a provincia de Ourense e Galicia, susceptible de atraer investimentos cualificados, capaces de dinamizar o tecido produtivo, devindo un polo de especialización industrial estratéxico, xerando novas infraestruturas e pulando do desenvolvemento económico e social até mesmo reverter tendencias de despoboamento e envellecemento. O minerais do coltán que existen na Mina de Penouta son indispensábeis para a tecnoloxía enerxéticas, dixitalización, mobilidade eléctrica, aplicacións industriais avanzadas e mesmo flamantes infraestruturas e construcións, por citar tan só algúns exemplos.

“Terras raras” é un concepto que fai alusión a 17 elementos relativamente presentes e abundantes na corteza terrestre, aínda que difíciles de extraer, requirindo da utilización de complexos procedementos no seu tratamento. Na súa consideración de “raras” resulta determinante a vulnerabilidade da súa cadea de aprovisionamento, atopándose a produción concentrada nuns poucos países que adoecen de inestabilidade política, conflitos e eivas de gobernanza, maiormente sitios no continente africano (Gabón, Mozambique, Namibia, Nixeria, República Democrática do Congo, etc.), pero tamén en países como Bolivia, Indonesia ou Kazaxistán. Amais, estes metais considéranse “críticos” en virtude do seu calado xeopolítico para certos países que posúen unha posición dominante, como China ou Estados Unidos, pero tamén Australia e Canadá, que intentan obter vantaxes competitivas, limitando o acceso dos seus principais competidores a recursos imprescindibles para manter sectores industriais e produtivos capitais hoxe en día. Neste senso, cabe poñer de relevo que as terras raras son para China o que o petróleo é para o Medio Oriente, producindo o 60% e transformando o 80% do total dos recursos mundiais, sendo a UE absolutamente dependente de Pequín.

Nunha misiva publicada trala pandemia de Covid-19, no mes de decembro de 2020, nun momento en que a UE comezou tomar conciencia da urxencia de avanzar cara a súa “autonomía estratéxica”, Josep Borrell, alto representante da UE para Asuntos Exteriores, facía mención expresa aos metais raros “cuxa produción e transformación está controlada por algúns Estados, precisando Europa diversificar as súas fontes de subministro e ofrecer incentivos ás empresas”. Precisamente para fuxir da dependencia chinesa e acceder a recursos indispensables na transición enerxética, en decembro de 2022, a presidenta da Comisión Europea, Ursula von der Leyen, desvelaba a iniciativa “Global Gateway” dotada con 300 mil millóns de euros para investimentos dirixidos á explotación de terras raras en países relativamente fóra do radar dos metais estratéxicos. Hai xa uns cantos lustros que a importancia dos metais raros está fóra de toda dúbida, asumindo a súa acentuada pegada económica, que deriva da demanda de sectores chave no desenvolvemento actual, cun elevadísimo valor engadido, e “críticos” polas súas determinantes xeopolíticas, con impacto nas cadeas de aprovisionamento globais. É precisamente dentro deste contexto onde hai que inserir a problemática da Mina de coltán de Penouta, que non se sitúa nun continente distinto e distante, afectado por conflitos ou inestabilidade política, senón que se atopa na nosa provincia de Ourense.

Por todo o exposto o Grupo Provincial Socialista presenta as seguintes **PROPOSTAS DE ACORDO**:

PRIMEIRA.- Instar á Deputación de Ourense a situarse a carón dos traballadores da Mina de Penouta nestes delicados intreos, facilitándolles asesoramento e atención, e avaliando diferentes pistas de axuda ao seu encontro, que poidan ser susceptibles de paliar a difícil situación que están a atravesar a consecuencia da confirmación xudicial da paralización da actividade da explotación.

SEGUNDA.- Instar á Deputación de Ourense a que esixa de Augas de Galicia a realización de exhaustivas análises sobre a realidade das condicións hídricas na entorna da Mina de Penouta, identificando a natureza dos metais pesados presentes e os seus niveis nos leitos fluviais que poden ter un impacto directo sobre determinadas poboacións da comarca de Viana.

TERCEIRA.- Instar á Deputación de Ourense a que demande da Xunta de Galicia a elaboración dun estudo en profundidade sobre a realidade e potencialidades do sector mineiro na provincia, que inclúa o estado de cousas actual das concesións e dereitos mineiros con vistas á actualización e reordenación do sector, pero tamén para gozar dunha meirande transparencia e facer a información accesible á poboación.

CUARTA.- Á luz do seu potencial que, ben xestionado, está chamado a incidir de xeito directo no desenvolvemento e benestar da provincia, instar á Deputación de Ourense para implementar un grupo de traballo dirixido a valorar o potencial da economía dos metais raros.

Grupo Provincial Socialista

Rúa Progreso, 32 – 2º andar
32003 Ourense
Tlf. 988 317 992
CIF: G32244345

raros, que comprenda a todas as partes interesadas, incluíndo á Xunta, concellos afectados, grupos políticos con representación na corporación provincial, universidade, empresa e expertos; con vistas a aproveitar, de xeito sustentable e respectuoso co medio ambiente, as oportunidades ofrecidas pola economía dos minerais raros.

En Ourense, a 12 de xuño de 2024.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'A. Alonso Araujo', written over a horizontal line.

Asinado: **Aurentino Alonso Araujo.**

SR. PRESIDENTE DA DEPUTACIÓN PROVINCIAL DE OURENSE